

Euroopa Nõukogu soovitus CM/REC(2012)9 liikmesriikidele vahendustegevusest kui tõhusast meetmest, mis aitab edendada austust inimõiguste vastu ja suurendada romade sotsiaalset kaasatust

(vastu võetud Euroopa Nõukogu poolt 12. septembril 2012 ministrite asetäitjate 1149. kohtumisel)

Euroopa Nõukogu põhikirja artikli 15.b kohaselt,

võttes arvesse, et Euroopa Nõukogu eesmärk on saavutada liikmesriikide vaheline suurem ühtsus, ja et seda eesmärki on võimalik saavutada eelkõige ühiste meetmete kaudu inimõiguste ja sotsiaalse ühtekuuluvuse valdkonnas, mis on Euroopa Nõukogu põhiväärtusteks ja eesmärgiks;

tunnistades, et romad on rohkem kui viis sajandit silmitsi seisnud laialt levinud ja püsiva diskrimineerimisega, tõrjutuse ja marginaliseeritusega kogu Euroopas ja kõigis eluvaldkondades;

olles teadlik, et diskrimineerimist ja sotsiaalset tõrjutust saab kõige efektiivsemalt lahendada tervikliku, sidusa ja ennetava poliitikaga, mis on suunatud nii romadele kui ka üldsusele, et tagada romade integratsioon ja osalus ühiskondades, kus nad elavad, austades nende identiteeti ning tunnistades, et vahendustegevus võib olla kasulik vahend romade kaasatuse parandamiseks;

arvesse võttes, et kõik inimõigused on universaalsed, jagamatud ja omavahel seotud, ning et majanduslikud ja sotsiaalsed õigused on inimõigused ning neid tuleks toetada konkreetsete kogukondade ja valitsuste jõupingutustega, et tagada võrdsed võimalused kõige vaesemate ja ebasoodsamas olukorras olevate rühmade ja kogukondade liikmete jaoks;

meenutades varasemaid soovitusmeetmeid [2], milles toetati romade vahendajaid, et parandada romade ja avalike institutsioonide vahelist kommunikatsiooni ja avalikke suhteid, mis omakorda võib suurendada sotsiaalset kaasatust ja hõlbustada inimõiguste kättesaadavust ning romade juurdepääsu avalikele teenustele;

pidades silmas Strasbourgi romade deklaratsiooni, mis võeti vastu Euroopa Nõukogu liikmesriikide kõrgetasemelisel kohtumisel 20. oktoobril 2010, milles viidati vahendustegevusele hariduse, tööhõive ja tervishoiu vallas, väljendades liikmesriikide nõusolekut luua romade vahendajate Euroopa koolitusprogramm;

märkides, et kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ja romade vahendajate kasutamine on kohalike ja piirkondlike omavalitsuste kongressi resolutsiooniga nr 333 (2011) ettenähtud meetmete hulgas väljaandes "Romade olukord Euroopas: väljakutse

kohalikele ja piirkondlikele omavalitsustele” ning 22. septembril kongressi poolt korraldatud linnapeade romasid puudutanud tippkohtumise lõppdeklaratsioonis; toetudes ROMED-programmi “Romade kogukondade kultuuridevaheline vahendamine”, mida rakendati alates 2011. aastast Euroopa Nõukogu ja Euroopa Liidu ühismeetmena, positiivsele kogemusele, mis andis olulist teavet selle kohta, kuidas saavutada tõhus kultuuridevaheline vahendus roma kogukondade ja avaliku sektori institutsioonide vahel;

tervitades Euroopa Nõukogu ja Euroopa Liidu vahelist koostööd romade kogukondi puudutava tõhusa vahendustegevuse edendamisel ja julgustatuna tõsiasjast, et nimetatud vahendustegevust, isegi kui selle kohta kasutatakse erinevaid nimetusi [3], kasutatakse liikmesriikides üha laialdasemalt romade kaasamiseks, toetades seda üha selgesõnalisemalt strateegiates ja tegevuskavades;

olles veendunud roma taustaga isikute tööhõivega seotud olulistest eelistest, mis võimaldavad tegutseda romade kogukondade ja avalike institutsioonide vahendajana, eelkõige seoses paraneva kooliskäimisvõimaluse, kvaliteetse hariduse kättesaadavuse, juurdepääsuga tervishoiuteenustele ja muudele avalikele teenustele koos kommunikatsiooni paranemisega romade kogukondade ja avalike institutsioonide vahel;

rõhutades, kui oluline on austada soolist võrdõiguslikkust vahendajate poole pöördudes ja märkides, et vahendajate sugu võib mõnes olukorras olla nende töö tõhususe seisukohalt asjakohane;

märkides, et kogemus on näidanud, kui tähtis on tagada, et vahendustegevus tooks kaasa soovitud tulemused ilma negatiivsete kõrvalmõjudeta;

arvesse võttes eeltoodut ja pidades kasulikuks ja õigeaegseks, arvestades liikmesriikide üha sagedasemat vahendustegevuse kasutamist roma kogukondadega suhtlemisel, ja tuginedes eelnevatele kogemustele, tuleb edendada ühist arusaamist mõningatest aluspõhimõtetest, mis aitaksid muuta vahendustegevust tõhusamaks ja maksimeerida selle mõjusid,

soovitab liikmesriikide valitsustel, võttes nõuetekohaselt arvesse nende põhiseaduslikke süsteeme ja vajaduse korral ka nende vastavaid riiklikke, piirkondlikke ja kohalikke olusid:

1. välja arendada ja säilitada roma kogukondadega suhtlemisel kvaliteetne vahendussüsteem, mis rajaneks alljärgnevatel põhimõtetel:

a) *inimõigused*: inimõiguste tagamine roma kogukondadele ilma igasuguse diskrimineerimiseta on sellise vahendustegevuse tekkimise ja juhtimise peamine põhimõte; see tähendab, et vahendustegevuse eesmärk peab olema inimõiguste tagamine ja avalike asutuste suutlikkuse suurendamine selliste õiguste praktikas rakendamiseks, mitte romade või avalike institutsioonide sõltuvus vahendustegevusest;

b) *süsteemne konsulteerimine, osalusplaneerimine ja olukorra hindamine*, mis võimaldaks roma kogukondadel väljendada oma vajadusi ja murekohti ning osaleda aktiivselt kohalike kogukondade ees seisvate probleemide kõige asjakohasemate lahenduste otsimisel koostöös avalike institutsioonide esindajatega;

c) *kultuuritundlikkus, vägivallatu kommunikatsioon ja konfliktide lahendamine*, mis põhineb põhjalikel teadmistel roma kogukondade ja asjaomaste institutsioonide "kultuurikoodidest";

d) *erapooletus*: vahendaja peaks töötama ja olema võimeline töötama, leides tasakaalustatud viisi suhtlemiseks nii avalike asutuste kui ka roma kogukondade liikmetega, et aidata ületada kultuurilisi ja staatusepõhiseid erinevusi ning keskenduda suhtlemise ja koostöö parandamisele, stimuleerides mõlemat osapoolt vastutust võtma ja teineteisega suhtlema, tunnustades sealjuures mõlema poole õigustatud huve.

2. Tunnustada professionaalse eneseregulatsiooni olulisust vahendajate [4] enda poolt, vastavalt Euroopa Nõukogu ja Euroopa Liidu avaldatud eetikakoodeksile, et selgitada välja vahendajate roll ja kohustused ning julgustada kõigi tasandite avalikke ametiasutusi neid järgima, sealhulgas vahendajate töölepinguid, hoidudes eelkõige vahendajate kohustuste rikkumisest või meetmete rakendamisest, mis ei kuulu nende vastutusalasse.

3. Tagada, või olukordades, kus riigil pole otsest vastutust, aidata kaasa, et

- vahendajate kutsenõudeid tunnustatakse ametlikult, võttes vajadusel kasutusele meetmed vahendajate tööhõive stabiliseerimiseks ning õiglase tasu ja kohaste töötingimuste tagamiseks;

- romadest vahendajate välja- ja täiendõppeprogrammide sertifitseerimine või akrediteerimine toimub käesoleva soovitusel lõikes 1 sätestatud põhimõtete alusel.

- vahendajate poolt omandatud teadmisi tunnustatakse viisil, mis võimaldab suurendada karjäärivõimalusi.

- romadest vahendajate jaoks on olemas võrgustike loomise ja reeglipärase vastastikuse abi võimalused, ning stimuleeritakse ka nendega koostööd tegevate spetsialistide (koolitajate, juhendajate, jne) osalemist.

4. Edendada vahendajate töös kohalikul tasandil soodsat keskkonda, suurendades eelkõige kohalike ja piirkondlike omavalitsuste suutlikkust arendada ja rakendada tulemuslikku poliitikat romade integratsiooniks, vajadusel tihedas koostöös teiste liikmesriikide, Euroopa Nõukogu ja teiste rahvusvaheliste organisatsioonidega, kes on valdkonnas tegevad, sealhulgas Euroopa Liidu ja OSCE-ga.

[1] Euroopa Nõukogus kasutatav mõiste “romad” viitab romadele, sintidele, kaledele ja nendega seotud rühmadele Euroopas, sealhulgas rändleva eluviisiga kogukondadele ja idapoolsetele rühmadele (domid ja lomid) ning hõlmab asjaomaste rühmade suurt mitmekesisust, sealhulgas isikuid, kes määratlevad ennast ise mustlastena.

[2] Vt soovitusel CM / Rec (2009) 4 romade ja rändleva eluviisiga kogukondade hariduse kohta Euroopas, CM / Rec (2008) 5 romasid ja/või rändleva eluviisiga kogukondi käsitlevate eeskirjade kohta Euroopas, Rec (2006) 10 tõhusama ligipääsu kohta romade ja rändleva eluviisiga kogukondade terviseteenustele Euroopas ja Rec (2000) 4 hariduse andmise kohta romade/mustlaste lastele Euroopas.

[3] Terminoloogia, mida vahendajaisikute kohta (olenemata sellest, kas tegu on konkreetse tööülesande või sekundaarse tööülesandega teiste kohustuste hulgas) kasutatakse, erineb riigiti: vahendajad, juhendajad, assistendid, sotsiaaltöötajad, kogukonna nõustajad, kogukondlikud vahendajad, õpetajaabid jne.

[4] <http://www.coe-romed.org/sites/default/files/code%20ethicEN.pdf>